

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת תצוה תשע"ז שנה ג' גליון 126

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: רבי טרפון כנגד עולם הבינה

ויש לומר, כי בעולם הבינה לא שולטת השכחה, וזו היתה כוונת רבי טרפון באומרו "אקפח את בני" שלא היתה כוונתו כלל אל בנו, אלא למידת הבינה, אשר מחמתה זכה לזיכרון ובטוח הוא בצדקת דבריו.

אולם בכל זאת נענש ונפטרו בניו בחייו, על פי מה שמצינו במסכת שבועות (לו.) "יתיב רב כהנא קמיה דרב יהודה ויתיב וקאמר, הא מתניתין (רב כהנא היה שונה משנתינו כמות שהיא שנויה יכה וכן יככם, רש"י) א"ל רב יהודה: כנה. כלומר, הפוך דבריך כנגד אחרים, אמור יכה וכן יכהם, שלא תקללני. יעו"ש. ואף ודאי שלא התכוין ח"ו לקלל, אבל זהו כוח הדיבור, שעלול לפגוע גם אם רק משמעות הדברים אינה טובה. ואף כאן אצל רבי טרפון, אף שלא היתה ח"ו כוונתו קלל את בניו, אבל משמעות הדברים נשמעה כקללה ודי היה בזה לגרום למיתת בניו.

על פי יסוד דברינו יש לבאר, מה שמובא בספר וילקט יוסף (מערכה ו' אות ג'): כשאנו שרויים על אדמתנו אז הקב"ה מאיר לנו ומשפיע לנו ממידת בינה, וה' שוכן בציון, ואז אין שום מלאך מבדיל בינינו לבין אבינו שבשמים והוא שומע תפילתנו וכו'. ע"כ.

משום כך מצינו כי הלימוד בארץ ישראל מסוגל לזיכרון, כמו שכתב הגר"ח פאלאג'י בספרו ארצות החיים (שער ד' אות ט"ל) בשם היעב"ץ בהקדמה לעמודי השמים, שהלומד בארץ ישראל זוכר לימודו, ואילו הלומד בבל שוכח מה שלומד. יעו"ש.

ולדרכינו הטעם לדבר, כי ארץ ישראל מקבלת ממידת הבינה, ובהשפעתה אין שכחה, וזוכר לימודו.

כמו כן כתב השל"ה הקדוש שהנהגת עוה"ז היא ע"י השכינה הקדושה שהיא מידת המלכות, אבל לעתיד לבוא תהיה ההנהגה על ידי מידת הבינה. כיעו"ש. ומובא במדרש (שיר השירים רבה א, ד) על הפסוק "ישקני מנשיקות פיהו": בשעה ששמעו ישראל "אנכי ה' אלהיך" נתקע תלמוד תורה בלבם, והיו למדים ולא היו משכחין, באו אצל משה ואמרו: משה רבינו תעשה את פרוזביון (-מליץ) שליח בינותינו שנאמר "דבר אתה עמנו ונשמעה ועתה למה נמות". ומה הנייה יש באבדה שלנו? חזרו להיות למדים ושוכחים. אמרו: מה משה בשר ודם עובר, אף תלמודו עובר. מיד חזרו להם אל משה אמרו לו: משה רבינו לוואי יגלה לנו פעם שניה, לוואי ישקני מנשיקות פיהו, לוואי יתקע תלמוד תורה בלבנו

מצינו בכמה מקומות בש"ס אצל רבי טרפון שהתבטא: "אקפח את בני" (שבת יז. קטז. זבחים יג.) ופירש"י בשבת (ז.): "מצער היה על תורה המשתכחת ומקלל את עצמו. אקפח, אקברם לשון חיתוך וקיצור". והנה אמרו בבבא מציעא (פה.) "איכלע רבי לאתריה דרבי טרפון, אמר להו: יש לו בן לאותו צדיק שהיה מקפח את בניו, אמרו לו בן אין לו בן בת יש לו וכו'". וכתב שם רבינו יוסף חיים בספרו בן יהודע: "משום שהיה דרכו לקפח את בניו נפטרו בחייו".

וצריך ביאור כיצד התבטא רבי טרפון בלשון חמורה כזו, להוציא ח"ו קללה על בניו, ואכן בסופו נענש על כך ומלתו כולם בחייו. ויעו"י בתוספות (חגיגה טז. ד"ה אראה) שפירשו אחרת מדברי רש"י, שלא קילל את עצמו אלא אדרבא כוונתו היתה שלא יקפח את בניו. יעו"ש.

ונראה לפרש, בהקדם דברי המדרש (בר"ר צא, ט): בשעה שהיה אדם אומר דבר מתוקן לפני ר' טרפון היה אומר: כפתור ופרח, ובשעה שהיה אומר דבר של בטלה, היה אומר: לא ירד בני עמכם. ע"כ. ופירש רש"י: בני כמו בנייני וכמו בינה שלי. ע"כ.

ומתבאר כי "בני" מתפרש מלשון בינה.

והנה, הגמרא במסכת נידה (כד:) אחר שמתארת הפלגת גודל גופו וגודל עינו של אבשלום, עד שאבא שאול שקע בעינו: תניא, אבא שאול אומר: קובר מתים הייתי, פעם אחת נפתחה מערה תחתית ועמדתי בגלגל עינו של מת עד חוטמי, כשחזרתי לאחורי אמרו עין של אבשלום היתה. ושמא תאמר אבא שאול ננס הוה? אבא שאול ארוך בדורו, הוה ורבי טרפון מגיע לכתפו. ורבי טרפון ארוך בדורו הוה ורבי מאיר מגיע לכתפו, רבי מאיר ארוך בדורו הוה, ורבי מגיע לכתפו. ורבי חייא ארוך בדורו הוה, ורב מגיע לכתפו. רב ארוך בדורו הוה, ורב יהודה מגיע לכתפו. ורב יהודה ארוך בדורו הוה, ואדא דיילא (שמש דרבנן ואדא שמו, רש"י) מגיע לכתפו. פרשתבינא דפומבדיתא קאי ליה לאדא דיילא עד פליגה ע"כ.

ופירש המהר"ל שנמנו כאן עשרה אנשים כנגד עשר ספירות, אבשלום הראשון כנגד כתר אבא שאול חכמה ר"ט בינה, ר"מ חסד, רבי גבורה, ר' חייא תפארת, רב נצח, רב יהודה הוד, אדא דיילא יסוד, פרשתבינא מלכות.

נמצא אם כן, כי רבי טרפון הוא כנגד עולם הבינה.

כמות שהיה. אמר להם: אין זו עכשיו אבל לעתיד לבא הוא, שנאמר (ירמיה ל"א, ל"ב) "ונתתי את תורתך בקרבם ועל לבם אכתבנה".

ויש לתת טעם שמחמת שתהא הנהגה לעתיד לבוא על ידי מידת הבינה, לכן לא תשלוט אז השכחה.

ואף שבת שהיא מעין עולם הבא זוכים בה להשיג את עולם הבינה, כמובא בזוה"ק (רעיא מהימנא פרשת פינחס דף רמז:): "וז"ל: דביום השבת אתוסף עמיה נפש יתירה, דאיהי בינה ה' עילאה וכו'. ע"כ. לכן תועלת הלימוד בשבת, שלא שולטת בו השכחה. בספה"ק שפת אמת (פרשת כי תשא, תרס"ב) שהשכחה נובעת מחלק הגוף שבאדם. וז"ל: וכמו כן שבת כלל ימי המעשה והוא יומא דנשמתא - יומא דזכירה, דלית ביה שכחה. דכל השכחה מצד הגוף. ובשבת נתגלה זה שורש התורה ומשה רבינו עליו השלום כמו שנאמר: "מזמור ש"ר ליום ה'שבת" ראשי תיבות: למש"ה. והתורה שלומדין בשבת אין בה שכחה. עכ"ל.

עוד מצינו, כי השמחה היא מעולם הבינה (זוה"ק פרשת ויצא דף קנד.) דמינה כל חידו נפקא. ולכן השמח זוכה להשיג את עולם הבינה, ומסתלקת ממנו השכחה (והרחבנו בזה במאמר על רב ששת). כמו כן מטעם זה מצינו בהוריות (יג:) שמזכירה הדברים המשיבים את הלימוד, ואחד מן הדברים, הוא היין. ולדרכינו הטעם, כי יין הוא כנגד מידת הבינה, כמפורש בזוה"ק (תרומה דף קסט:), וזאת משום שיון מביא לידי שמחה כמאמר הכתוב "ויין ישמח לבב אנוש", ולכן הוא כנגד מידת הבינה ומועיל לזכירה.

והנה בשו"ת שבט הלוי (ח"ה חאו"ח ס"וס ט"ו) הביא סגולה לזכירה על ידי טבילה במקוה, וסימנך: "יראת ה' טהורה עומדת לעד". עכ"ד. ובספר קהלת יעקב (ערך מקוה) הביא כי המקוה הוא מסוד עולם הבינה, ולדרכינו זה הטעם שזוכה על ידי טבילה במקוה לזיכרון.

כמו כן כתב הגר"ח פאלאג'י בספרו נפש חיים (מערכת ז' אות ט) בשם הרשב"ץ בביאורו מגן אבות (עמ"ס אבות פ"ג): ששתיקה סגולה לזיכרון. ולדרכינו יתבאר על פי מה שכתב בספר קהלת יעקב (ערך שתיקה) וז"ל: נראה שעל ידי השתיקה מתדבקת בבינה ששם בחינת שתיקה, שאין לנו רשות לדבר בה, בסוד "שלח תשלח את האם", ועל כן נקרא קול דממה דקה משתוקא, כמו שאמר בזוהר הקדוש, וכן כתב הרח"ו בהגהותיו לפרשת אמור (צ"ד ע"ב אות י') דהבינה נקראת שתיקה, בסוד סייג לחכמה שתיקה. ע"כ. ולכן מועלת השתיקה לזיכרון.

מדור חדש "שערי השגה"

לציבור בני העליה היקרים, אשר כל רצונם ושאיפתם לעלות ולהתעלות בעבודת ה' ולהשיג השגות רוחניות ומדרגות גבוהות בעבודת ה'.

החל מהשבוע אי"ה נלקט מדברי חכמינו זכרונם לברכה, דברים חוצבי להבות אש, אשר הם מעידים עליהם שעשייתם תועיל להגיע להשגה בעבודת ה'.

נשמח לשתף בזה את ציבור הקוראים, כל היודע דברים המועילים להשגה, אל ישמור טובה לעצמו אלא יזכה בזה גם את האחרים, וזכות הרבים תעמוד לו.

לכן שלחו נא למערכת ואי"ה נפרסמם בעלונים הבאים.

שערי השגה

הדרך להגיע להשגות בעבודת ה'

א. נקיות הגוף - בספר הברית (ח"ב מאמר יב דרך הקודש פ"ט) כתב בזה"ל: "...וכן להיות נקי תמיד ר"ל שיהיו החלוק והמכנסיים ומנעליו נקיים מכל לכלוך וטנופת כי גם הנקיות מסוגל להשגה".

ב. יצייר דמות רבו - כתב החיד"א (מדבר קדמות מערכת צ' אות ט') ט ציור כאשר יצייר האדם בדעתו צורה קדושה, הנה הצורה הקדושה שידמה בדעתו ישלים שכלו. וזהו שאמר רבי אבא בפרשת משפטים שהיתה צורת ר"ש מצוירת לפניו והיה משיג עי"ז השגה גדולה. וזה סוד שאמרו רבותינו ז"ל חייב אדם להקביל פני רבו ברגל וכו'. וכן כתב רבינו האר"י זצ"ל כי כאשר יתקשה בדבר תורה יצייר צורת רבו וטוב לו להבין הענין וכו'. עכ"ל.

ג. תפילין דרבינו תם - בספר בני יששכר (מאמרי חודש אייר מאמר א' אות א') כתב "וכאשר תתבונן בדברי מרן האר"י ז"ל בסוד תפילין דרש"י ותפילין דרבינו תם, הנה תפילין דרש"י הוא הוי"ה כפשוטה המאירה בחודש ניסן היוצא מהפסוק "ישמחו השמים ותגל הארץ" ותפילין דרבינו תם הם בסוד צירוף יהו"ו היוצא מהפסוק "יתהלל המתהלל השכל וידוע". וכתב האר"י ז"ל (שער היחודים פרק ה') שהתפילין הללו המה מסוגלים מאד להשגת החכמה וכו'.

ד. שתיקה - כתב בשער רוח הקודש (דף ו' טור א'): ענין השגת האדם החכמה יש תנאים, תנאי א', הוא השתיקה, ושימעט דבורו כל מה שיוכל ושלא ישיח שום שיחה בטילה. וזהו שאמרו ז"ל סייג לחכמה שתיקה. ובספה"ק ראשית חכמה (שער התשובה פרק ו) כתב וז"ל: ומי שירצה להיות דבוק באלהיו, ימעט אפילו בדברים הצריכים לו וירבה בשתיקה, כדפירש בפסוק "מי האיש החפץ חיים", כי עיקר החיים היא הדביקות, כדכתיב "ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים". וכו'. עכ"ל.

ובשער הקדושה (פרק י') כתב וז"ל: ומכאן תדע כמה מעלת השומר רוח הבל היוצא מפיו, שהוא רומז למקום עליון, ולכן זוכה להתלבש ברוח הקודש. עכ"ל. ועוד כתב שם וז"ל: ומכלל המאמר מובן שכל שיש פגם בפיו או בדבורו אין שם יהו"ה שורה שם, ויתחייב לבא בגלגול לתקן את אשר עוות, וכשם שהעונש גדול כך המקדש פיו שכרו גדול, כי מקדש את השכינה הנקראת פה, ולכן זוכה לרוח הקודש כדפירשנו לעיל. עכ"ל.